

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการรับรู้และการเรียนรู้การใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ
ของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี คณะผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็น
พื้นฐานและแนวทางในการวิจัยซึ่งจัดลำดับนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระบรมราโชวาท
2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้
4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้
5. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้
7. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
8. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดปทุมธานี
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากพระบรมราโชวาท

...ทั้งนี้ คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทย
ไม่มีสิ่งที่สมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทย พออยู่
พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่
พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศ
อื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวดได้ ฉะนั้นถ้าทุกท่านซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มี
ความคิด และมีอิทธิพล มีพลังที่จะทำให้ผู้อื่นซึ่งมีความคิดเหมือนกันช่วยกันรักษาส่วนรวมให้อยู่ดี
กินดีพอสมควรขออย่าพอควร พออยู่พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้จากเราไปได้
ก็จะเป็นของขวัญวันเกิดที่ถาวรที่จะมีคุณค่าอยู่ตลอดกาล... (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิม
พระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2517)

...ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเองจะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...

...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้น หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง... (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2540)

...พอมีพอกินนี้ก็แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ถ้าแต่ละคน พอมีพอกิน ก็ใช้ได้ ยิ่งถ้าประเทศพอมีพอกินก็ยิ่งดีมีความหมายกว้างออกไปอีก ไม่ได้หมายถึงการมีพอสำหรับใช้เองเท่านั้น แต่มีความหมายว่าพอมีพอกิน หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอแม้บางอย่างอาจจะฟุ้งเฟ้อ แต่ถ้าทำให้มีความสุข ทำได้ก็สมควรที่จะทำ สมควรที่จะปฏิบัติคือ คำว่าพอก็เพียงพอ เพียงนี้ก็พอดังนั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัธยาศัย พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง แปลว่า ความพอประมาณและความมีเหตุผล...

...เมืองไทยรอดเพราะ โครงสร้างของประเทศ หรือนิสัยของประชากรชาวไทย ประชากรที่หมายถึงประชาชนที่อยู่ในกรุง ประชากรที่อยู่ในชนบท ประชากรที่อยู่ชายทะเล ประชากรที่อยู่บนภูเขา ยังดี คนยังมีจิตใจที่กล้าคิด กล้าทำ ถ้าทำตามคุณสมบัตินี้ของคนที่ คุณธรรมของคนหรือความดีของคน เมืองไทยสบาย ไม่ต้องให้ต่างประเทศมาขูด แม้จะมีต่างประเทศมาขูด เขาก็แบ่งให้เราด้วย เราก็แบ่งให้เขา นี่ก็เลยกลายเป็น เศรษฐกิจพอเพียงแบบ เศษ 1 ส่วน 4 หรือมากกว่าเศษ 1 ส่วน 4 ด้วยความพอเพียง ที่แปลว่า พอประมาณ และมีเหตุผล อันนี้ก็กลับมาถึงที่ เศรษฐกิจพอเพียง ก็เลยนึกว่าเป็นสิ่งที่น่าจะไปคิด... (พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2541)

...พุดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นภาษาอังกฤษแล้ว ก็ยังไม่เข้าใจความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ก็บอกไว้แล้วว่าถ้าไม่เข้าใจ จะอธิบายใหม่ ก็ได้อธิบายใหม่เมื่อปีที่แล้ว ในวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ก็รู้สึกว่าได้อธิบายอย่างแจ่มแจ้ง ยืดยาว ดูใครต่อใครก็พยักหน้าว่าเออดี ทำไปทำมาก็ถามกันว่า จะทำอย่างไรสำหรับทำเศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ก็มีการสัมมนา กัน มีรายการวิทยุ ผู้เชี่ยวชาญหลายคนถามกันไป ถามกันมาว่า เศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัวนี้เป็น

อย่างไร บางคนก็บอกดีจริง จะทำให้ประเทศชาติรอดพ้นจากวิกฤตการณ์ได้ จะทำอย่างไรบ้างนี่ บางคนก็คัดค้านบอกว่าไม่ดี ไม่ใช่ว่าผู้ที่กล่าวว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคล้ายๆ ทฤษฎีที่แต่งขึ้นมาใหม่ลอยๆ แล้วจะน้อยใจ ไม่น้อยใจ ดีใจ ดีใจที่ท่าน ผู้ที่เป็นนักเศรษฐกิจ ผู้ที่เป็นอาจารย์ เศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียง อุตสาหกรรมถึงอ้างถึง เศรษฐกิจพอเพียงของพระเจ้าอยู่หัว ถ้าเขาไม่เห็นว่ามีดี เขาก็จะไม่พูดเลย ถ้าพูดในทางติเตียนพระเจ้าอยู่หัว ก็ไม่คิดคนหนึ่งเป็นด็อกเตอร์พูดว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ภาษาอังกฤษเขาจะว่าอย่างไร ค้นปากอยากจะทำ พูด ที่จริงที่ค้นปากจะทำพูด เพราะว่าตอบแล้ว เช่นเดียวกับที่เห็นในทีวีใหญ่ เขาถาม โน่นถามนี้ เราผู้ดูก็รำคาญเพราะเขาตอบแล้ว เสร็จแล้วก็ถามใหม่ เพื่อตอบอีกก็บอกว่าทำไมพูด กลับมาพูดถึงรายการทีวี ในที่นี้เราฟังเขาถามว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะแปลเป็นภาษาอังกฤษว่าอย่างไร ก็อยากจะทำว่ามีแล้วในหนังสือ ไม่ใช่หนังสือตำรา เศรษฐกิจ แต่ในหนังสือพระราชดำรัสที่อุตสาหกรรมมาปรับปรุงให้ฟังได้และแปลเป็นภาษาอังกฤษ เพราะคนที่ฟังภาษาไทยบางที่ไม่เข้าใจภาษาไทย ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษ จึงได้แปลเป็นภาษาอังกฤษและเน้นว่าเศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy โดยเขียนเป็นตัวหนาในหนังสือ Sufficiency Economy นี้ ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะว่าเป็นทฤษฎีใหม่ เป็นตำราใหม่ ถ้ามีอยู่ในตำราก็หมายความว่าเราก็ถือปี่มา เราลอกเขามา เราไม่ได้ลอก ไม่อยู่ในตำราเศรษฐกิจ เป็นเกียรติที่เขาพูดอย่างนี้ว่า Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่ และโดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจก็หมายความว่าเราก็สามารถที่จะคิดอะไรได้ จะถูกจะผิดก็ช่าง ถ้าเขาสนใจเขาก็จะสามารถที่จะไปปรับปรุงหรือไปใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศและของโลกพัฒนาดีขึ้น ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงนี้ก็มันเป็นขั้นๆ...

...ถ้าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง เวลาไฟดับจะพังหมด จะทำอย่างไรที่ที่ต้องใช้ไฟฟ้าก็ต้องแย่งไปหากมีเศรษฐกิจพอเพียงแบบไม่เต็มที ถ้าเรามีเครื่องปั่นไฟ ก็ใช้ปั่นไฟ หรือถ้าขั้นโบราณกว่า มีดีก็จุดเทียนคือมีทางที่จะแก้ปัญหาเสมอ ฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ก็มีเป็นขั้นๆ แต่จะบอกว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์ นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกันพอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้...

...เศรษฐกิจพอเพียงนี้ ให้พอเพียงเฉพาะตัวเองร้อยเปอร์เซ็นต์นี่เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน ต้องมีการช่วยกัน ถ้ามีการช่วยกันแลกเปลี่ยนกันก็ไม่ใช่พอเพียงแล้ว พอเพียงในทฤษฎีหลวงนี้ คือให้สามารถที่จะดำเนินงานได้ ฉะนั้น โครงการต่างๆ หรือเศรษฐกิจที่ใหญ่ ต้องมีความสอดคล้องกันดี ที่ไม่ใช่เหมือนทฤษฎีใหม่ ที่ใช้ที่ดินเพียง 15 ไร่ และสามารถที่จะปลูกข้าวพอกิน กิจกรรมนี้ใหญ่กว่า แต่ก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน คนไม่เข้าใจว่ากิจการใหญ่ๆ เหมือนสร้างเขื่อนป่าสักก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน เขานึกว่าเป็นเศรษฐกิจสมัยใหม่ เป็นเศรษฐกิจที่ห่างไกลจากเศรษฐกิจพอเพียง แต่ที่จริงแล้วเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน...

...เศรษฐกิจพอเพียงนั้น เขาตีความว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชน หมายความว่าให้พอเพียงในหมู่บ้านหรือในท้องถิ่นให้สามารถที่จะมีพอกิน เริ่มด้วยพอมีพอกิน พอมีพอกินนี้ ได้พูดมาหลายปี สิบกว่าปีมาแล้วให้พอมีพอกิน แต่ว่าพอมีพอกินนี้เป็นเพียงเริ่มต้นของเศรษฐกิจ เมื่อปีที่แล้วบอกว่า ถ้าพอมีพอกินคือ พอมีพอกินของตัวเองนั้น ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเศรษฐกิจสมัยหิน สมัยหินนั้นเป็นเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน แต่ว่าค่อยๆ พัฒนาขึ้นมา ต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มีการช่วยระหว่างหมู่บ้าน หรือระหว่างจะเรียกว่าอำเภอ จังหวัด ประเทศ จะต้องมีการแลกเปลี่ยน มีการไม่พอเพียง จึงบอกว่าถ้ามีเศรษฐกิจพอเพียงเพียงเศษหนึ่งส่วนสี่ก็จะพอแล้วจะใช้ได้...(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542)

...เศรษฐกิจพอเพียง สำคัญว่าต้องรู้จักขั้นตอน ถ้านี้จะทำอะไรให้เร็วเกินไปไม่พอเพียง ถ้าไม่เร็วเข้าไปก็ไม่พอเพียง ต้องให้รู้จักก้าวหน้า โดยไม่ทำให้คนเดือดร้อน อันนี้เศรษฐกิจพอเพียงคงได้ศึกษามาแล้ว เราพูดมาแล้ว 10 ปี ต้องปฏิบัติด้วย...

...ถ้าเดือดร้อนก็ต้องไปดูโครงการพระราชดำริ ทำอย่างเศรษฐกิจพอเพียง แต่อย่างไรก็ตามเรื่องนี้ก็เปิดให้ความกว้างขวางของเศรษฐกิจจะดีขึ้น ทำเศรษฐกิจพอเพียงสักนิดหน่อยก็จะทำให้อีก 40 ปี ประเทศชาติไปได้ ถ้าทุกคนเลื่อมใสว่าต้องพอเพียงก็ปฏิบัติเถิด ถ้าปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียงมันใช้ได้จริงๆ ไปได้จริงๆ แต่ว่าอาจจะไม่สบาย...(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2548) (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548 ค)

2. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญหลังจากที่ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในช่วงปี 2540 ทำให้ประชาชนชาวไทยมีความตื่นตัวในการสนองแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือธุรกิจต่างๆ มีการให้นิยามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหลายคำจำกัดความในหลายลักษณะมีความหมายที่แตกต่างกันไปแต่ก็ยังยึดหลักของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า การเพียงพอ คือ การที่เราพออยู่พอกินตามแต่ละฐานะของแต่ละบุคคล ไม่เบียดเบียนผู้อื่น

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การให้ความสำคัญในด้านการผลิตเพื่อการยังชีพ และให้พอเพียงต่อความต้องการจำเป็นพื้นฐานของบุคคลในสังคมนั้นๆ ก่อนเป็นสำคัญ ให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมี ไม่ฟุ้งเฟ้อ อยากได้ อยากมีในสิ่งที่เกินกำลังของตนเอง (มาฆะ ชิตตะสังคะ. 2537)

เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเองตามพระราชดำริ หมายความว่า การพัฒนาอย่างบูรณาการ โดยไม่มองเฉพาะเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียว ต้องมองสังคมด้วย และมองสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ กัน ไปด้วยการพัฒนา ฉะนั้นการพัฒนาต้องมองรอบด้าน เรียกว่า บูรณาการและพึ่งตนเอง ทั้งเงินออม สติปัญญา และการตลาด โดยอาศัยปัจจัยในการพัฒนา คือ คน และเป้าหมายในการอยู่ดี กินดี มีสุข (ณรงค์ โชควัฒนา. 2542)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การที่มนุษย์เรามีพอเพียง โดยต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการดังนี้

1. พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว
2. จิตใจพอเพียง ทำให้มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่น
3. สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้สามารถยังชีพ และทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น
4. ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง มีการรวมตัวเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จะทำให้สามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน
5. ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันตลอดจนการปรับตัวและปฏิบัติร่วมกัน ได้อย่างต่อเนื่อง
6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรมหมายถึงวิถีชีวิตของกลุ่มชน ที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย
7. มีความมั่นคงพอเพียง โดยเศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้สุขภาพจิตดี (ประเวศ วะสี.2542)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือ ภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่ ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2542 อ้างถึงใน สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. 2547)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมี ฐานความคิดที่สำคัญ ในการพัฒนาคนในชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการ รักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาคณะจะต้องเริ่มต้นที่การพัฒนาความคิดและจิตใจของคนให้ รู้จักกิน รู้จักใช้และตามความจำเป็นในการดำเนินชีวิต (สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. 2542)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิธีการดำเนินการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอ ด้วยการพยายาม ผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวให้มีกินมีใช้ หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้ จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นการผลิตและ การบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและการบริโภค ลักษณะการดำเนิน

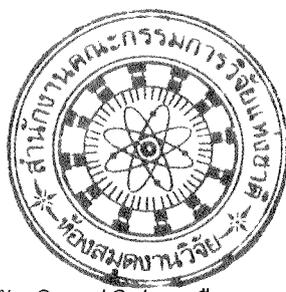
ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีหลัก 4 ประการ ดังนี้ (1) ต้องพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด (2) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด (3) ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลังแสวงหาความพอเหมาะพอดี และ (4) ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกันในชุมชน (นพพร เมธีอนันต์กุล. 2549)

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542 : 53) เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้นๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เรามีได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณคนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

วิทยา อธิปอนันต์ (2542: 47) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้ได้อย่างพอประมาณตน ทางสายกลาง มีความพอเพียงและพอดี โดยไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน สิ่งสำคัญต้องรู้จักพึ่งพาตนเองและทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือปัจจัยภายนอก หรือหมายถึง การที่อุ้มชูตนเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชน

เศรษฐกิจพอเพียง (อภิชัย พันธเสน. 2549 : 57) เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก ภายในทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบละความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการ หลักวิชา และหลักปฏิบัติ หลักการใหญ่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคำๆ เดียว คือ ทางสายกลาง ทางพระเรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมา

แปลว่ากลาง ปฏิบัติ แปลว่าฐาน มัชฌิมาปฏิบัติ คือ ชรรณะที่เกี่ยวกับทางสายกลาง อีกอัน นอกจากทางสายกลางแล้วก็ให้มีหลักวิชาเพื่อจะหนุนในเรื่องความมีเหตุผล หลักวิชา คือ ต้องอาศัย ความรอบรู้ รอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและ ดำเนินการทุกขั้นตอน (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547 ง)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทาน ให้แก่พสกนิกรชาวไทยเพื่อแนะแนวทางในการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ บุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2548 ข)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีหลัก 3 ประการ คือ การรู้จักพอประมาณ การมีเหตุผล และ การมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง โดยหลักทั้ง 3 ประการนี้ไม่ได้นำไปใช้เฉพาะเรื่องเศรษฐกิจแต่เพียงอย่าง เดียว เรื่องการศึกษาเรื่องวัฒนธรรม ก็นำไปใช้ได้เช่นกัน (สมพร เทพสิทธิ์. 2549)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางปฏิบัติโดยคำนึงถึงความ พอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของความรอบรู้ ความรอบคอบ และระมัดระวังในการแผ่ความรู้ อย่างถูกหลักวิชาการ ควบคู่ไปกับการกระทำที่ไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกันความร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะนำไปสู่การสร้าง สายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังทางบวก นำไปสู่ความ สามัคคี การพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547 ค)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบหนึ่งคือ ทฤษฎีใหม่ มีขึ้นหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในพื้นที่ทดลองที่วัด มงคลชัยพัฒนา อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี ในวันที่ 4 ธันวาคม 2537 ทรงพระราชทานแนวความคิด ทฤษฎีใหม่เป็นครั้งแรก มีหลักการสำคัญ คือ

1. เป็นระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อให้เกษตรกรสามารถเลี้ยงตัวเองได้
2. เป็นแนวคิดที่ยึดหลักความสามัคคีในชุมชน มีการให้ความร่วมมือร่วมใจ ทำให้ ลดค่าใช้จ่าย
3. เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือนเป็นพื้นฐาน
4. เป็นการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 เกษตรกรจะต้องสามารถพึ่งตนเองได้โดยเน้นการเพาะปลูกเพื่อ บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่เหลือจึงออกจำหน่าย โดยมีการบริหารจัดการที่ดินออกเป็น 4 ส่วน

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดงานวิจัย
วันที่..... 21 ก.พ. 2555
เลขทะเบียน..... 244208
เลขเรียกหนังสือ.....

คือ สระน้ำ พื้นที่นาข้าว พื้นที่ปลูกพืชอื่นๆ ที่อยู่อาศัยและสิ่งก่อสร้าง โดยมีสัดส่วนคือ 30 : 30 : 30 : 10 อย่างไรก็ตามการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ดังกล่าวไม่ใช่สูตรตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 หลังจากเกษตรกรดำเนินการทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 การผลิตอาหารเพื่อการบริโภคจนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง สามารถช่วยตนเองได้จะมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบของสหกรณ์ซึ่งเป็นการร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินกิจกรรมต่างๆ คือ

การผลิต มีการร่วมมือกันในด้านพันธุ์พืช การให้ความร่วมมือกันในการเตรียมดิน การร่วมมือกันทำงานดังกรณี ประเพณีการลงแขกที่มีมาในอดีต การตลาด การจัดเก็บ และการจัดจำหน่ายผลผลิต การแลกเปลี่ยนสินค้าในชุมชน การจัดสวัสดิการร่วมกันในชุมชน

ดังนั้นทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 ก็คือเกษตรกรก้าวหน้า หรือเกษตรกรออมทรัพย์ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชนเกษตรกรทุกระดับ ร่วมมือกับภาครัฐ และเอกชนที่มีคุณภาพ โดยมีคุณธรรมจริยธรรม ร่วมคิดร่วมทำ และประสานงาน เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาเกษตรที่ยั่งยืน

ทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 การติดต่อประสานงานกับแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถขยายกิจการด้วยเทคโนโลยีการเกษตร ทำให้สามารถผลิตสินค้าเกษตรกรรมได้ในราคาที่ต่ำลง

ทฤษฎีใหม่ที่สมบูรณ์การดำเนินการตามธรรมชาติโดยอาศัยแหล่งน้ำจากน้ำฝน ประสิทธิภาพยังไม่ดีนักเพราะหากปีใดฝนน้อย อาจมีน้ำไม่เพียงพอ ฉะนั้นการที่จะทำให้ทฤษฎีใหม่สมบูรณ์ได้นั้น คือ สระเก็บน้ำจะต้องทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มความสามารถ โดยมีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่สามารถเพิ่มเติมน้ำในสระน้ำเพื่อเก็บกักน้ำให้เต็มอยู่เสมอ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. 2548)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายกว้างกว่า ทฤษฎีใหม่ โดยที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกลักษณะและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นเป็นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริอาจเปรียบเทียบกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งมีอยู่ 2 แบบคือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ดังนี้

1) ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัวโดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งเน้นแก้ปัญหาของเกษตรกรที่มีแหล่งน้ำไม่เพียงพอเพื่อแก้ปัญหาให้มีน้ำเพียงพอในการทำการเกษตร และใช้ที่ดินส่วนอื่นๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว

2) ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่างๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

3) ความพอเพียงในระดับประเทศ เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547 ข)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมีขอบเขตกว้างขวางกว่าเศรษฐกิจระบบทุนนิยมซึ่งเกี่ยวกับเรื่องวัตถุซึ่งเป็นรูปธรรม เช่น เงิน ทรัพย์สิน ค่าไร ไม่เกี่ยวกับเรื่องจิตใจซึ่งเป็นนามธรรมเศรษฐกิจพอเพียงมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุม ถึง 4 ด้าน คือ

1) มิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจแบบพออยู่พอกินให้มีความยั่งยืนเพียรประกอบสัมมาอาชีพ เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ให้พ้นจากความยากจน

2) มิติด้านจิตใจ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นที่จิตใจที่รู้จักพอ คือ พอดี พอประมาณ และพอใจในสิ่งที่มีความยินดีในสิ่งที่ได้ ไม่โลภ เศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มต้นที่ตัวเองโดยสร้างรากฐานทางจิตใจที่มั่นคง โดยเริ่มจากใจที่รู้จักพอ เป็นการปฏิบัติตามทางสายกลาง

3) มิติด้านสังคม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดสังคมที่มีความสงบสุข ประชาชนมีความเมตตาเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

4) มิติด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งให้เกิดวัฒนธรรมหรือวิถีที่ประหยัด อุดมมีชีวิตที่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ซึ่งทำให้เกิดการเป็นหนี้สิน เกิดทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่ร้ายแรงที่สุดที่บ่อนทำลายชาติ (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2549)

จากความหมายของคำว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่กล่าวมานั้นสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับการความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน มีสติปัญญา มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความสามัคคีกัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ (Learning) เอาไว้ ดังนี้

การเรียนรู้ของทฤษฎีกลุ่มเกสตัลท์ (Gestalt's Theory) เน้นการเรียนรู้ที่ส่วนรวมมากกว่าส่วนย่อยซึ่งจะเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจาก 2 ลักษณะ คือ

1. การรับรู้ (Perception) เป็นการแปลความหมาย จากการสัมผัสด้วยอวัยวะรับสัมผัสทั้ง 5 ส่วน คือ หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง การรับรู้ทางสายตาค่าประมาณร้อยละ 75 ของการรับรู้ทั้งหมด ดังนั้น กลุ่มเกสตัลท์จึงจัดระเบียบการรับรู้โดยแบ่งเป็นกฎย่อยๆ เรียกว่า กฎแห่งการจัดระเบียบ (The Law of Organization) คือ

กฎแห่งความชัดเจน (Clemens) การเรียนรู้ที่ดีต้องมีความชัดเจนและแน่นอน เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์แตกต่างกัน เมื่อต้องการให้เกิดการเรียนรู้เหมือนกัน สิ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้จึงต้องมีความชัดเจน

กฎแห่งความคล้ายคลึง (Law of Similarity) โดยเป็นการวางหลักในการรับรู้ในสิ่งที่คล้ายคลึงกันเพื่อจะได้รู้ว่าสามารถจัดเข้ากลุ่มเดียวกัน

กฎแห่งความสมบูรณ์ (Law of Closure) โดยเป็นที่บุคคลนั้นๆ สามารถที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สมบูรณ์ หากบุคคลมีประสบการณ์เดิมในสิ่งนั้นๆ

กฎแห่งความต่อเนื่อง หากสิ่งเร้ามีความต่อเนื่องกัน หรือมีทิศทางไปในทางเดียวกัน บุคคลสามารถรับรู้เป็นสิ่งเดียวกันหรือเป็นเหตุเป็นผลกัน

กฎแห่งความคงที่หากบุคคลรับรู้ภาพรวมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว จะมีความคงที่ในการรับรู้สิ่งนั้นในลักษณะเดิม แม้ว่าสิ่งเร้าจะได้แปรเปลี่ยนไปในแง่มุมอื่น

กฎแห่งการบิดเบือนการรับรู้ของบุคคลอาจเกิดการผิดพลาดขึ้นได้ หากสิ่งเร้านั้นมีลักษณะที่ทำให้เกิดการลวงตา

2. การเรียนรู้จากการหยั่งเห็น (Insight) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการพิจารณาปัญหาในภาพรวมและการใช้กระบวนการทางความคิด ทำการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับปัญหาที่เผชิญอยู่ (เวอร์ไซเมอร์ และคณะ. 1912 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

การเรียนรู้ หมายถึง การเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ บุคคลจะมีการลองผิดลองถูก (Trial and error) ปรับเปลี่ยน ไปเรื่อยๆ จนกว่าจะพบรูปแบบการตอบสนองที่สามารถให้ผลที่พึงพอใจมากที่สุด เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วบุคคลจะใช้รูปแบบการ

ตอบสนองที่เหมาะสมเพียงรูปแบบเดียว และจะพยายามใช้รูปแบบนั้นเชื่อมโยงกับสิ่งเร้าในการเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ โดยมีกฎการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้

1) กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) เป็นการเรียนรู้ที่จะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ

2) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) การฝึกหัดหรือกระทำบ่อยๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงทนถาวรถ้าไม่ได้กระทำซ้ำบ่อยๆ การเรียนรู้จะไม่คงทนถาวร และในที่สุดอาจลืมได้

3) กฎแห่งการใช้ (Law of Use and Disuse) การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ความมั่นคงของการเรียนรู้จะเกิดขึ้น หากได้มีการนำไปใช้บ่อยๆ หากไม่มีการนำไปใช้อาจมีการลืมเกิดขึ้นได้

4) กฎแห่งผลที่พึงพอใจ (Law of Effect) โดยเมื่อบุคคลได้รับผลที่มีความพึงพอใจย่อมอยากจะเรียนรู้ต่อไป แต่ถ้าได้รับผลที่ไม่พึงพอใจจะไม่อยากเรียนรู้ ดังนั้นการได้รับผลที่พึงพอใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ (ทศนา เขมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ของมาสโลว์

ก. ทฤษฎีการเรียนรู้

1) มนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานตามธรรมชาติเป็นลำดับขั้นคือ ความต้องการทางร่างกาย (Physical need) ชั้นความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety need) ชั้นความต้องการความรัก (love need) ชั้นความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม (esteem need) และมีขั้นของความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ (self-actualization) หากความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียงสำหรับตนในแต่ละขั้น มนุษย์จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น

2) มนุษย์มีความต้องการที่จะรู้จักตนเอง และพัฒนาตนเองประสบการณ์ที่เรียกว่า “Peak experience” เป็นประสบการณ์ที่เป็นจุดสูงสุดหรือเป็นภาวะที่ดื่มด่ำของสภาพการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง มีลักษณะน่าตื่นเต้น เป็นความรู้สึกปีติ เป็นช่วงเวลาที่คุณคนเข้าใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถ่องแท้ เป็นสภาพที่สมบูรณ์มีลักษณะผสมผสานกลมกลืน เป็นช่วงเวลาแห่งการรู้จักตนเองอย่างแท้จริง บุคคลที่มีประสบการณ์เช่นนี้บ่อยๆ จะสามารถพัฒนาตนไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ข. หลักการเรียนรู้

1) การเข้าใจถึงความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ สามารถช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลได้เนื่องจากพฤติกรรมเป็นการแสดงออกของความต้องการของบุคคล

2) การที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานที่เขาต้องการเสียก่อน

3) การช่วยให้ผู้เรียนได้รับการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนอย่างพอเพียง การให้อิสราภาพและเสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการรู้จักตนเองตรงตามสภาพความเป็นจริง (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Verbal Learning) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้หากการเรียนรู้นั้นสามารถเชื่อมโยงกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีมาก่อน ดังนั้น การให้กรอบความคิดแก่ผู้เรียนก่อนการสอนเนื้อหาสาระใด ๆ จะเป็นสะพานหรือโครงสร้างที่ผู้เรียนสามารถนำเนื้อหาและสิ่งที่เรียนใหม่ไปเชื่อมโยงยึดเกาะได้ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ เป็นการพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์แบ่งได้เป็น 3 ขั้นใหญ่ๆ คือ

1. ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้ผู้เรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้จะเกิดจากการกระทำ

2. ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่ผู้เรียนรู้สามารถสร้างมโนภาพในใจได้และสามารถเรียนรู้จากภาพแทนของจริงได้

3. ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้ (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ หมายถึง การเกิดได้จากแรงกระตุ้นภายนอก หรือสิ่งแวดล้อม (neutral-active) โดยมนุษย์เกิดมาไม่มีทั้งความคิดความเลวในตัวเอง และคนเราเกิดมาพร้อมกับจิตหรือสมองที่ว่างเปล่า (Tabularasa) การเรียนรู้เกิดจากการที่บุคคลได้รับประสบการณ์ผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 การส่งเสริมให้บุคคลมีประสบการณ์มากๆ ในหลายๆ ทางจึงเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ ของบุคคลประกอบด้วยความสามารถ 3 ประการ คือ

1. ความสามารถในการแก้ปัญหาในสภาพการณ์ต่างๆ ที่เป็นไปตามธรรมชาติ และตามบริบททางวัฒนธรรมของบุคคลนั้น

2. ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีประสิทธิภาพ

3. ความสามารถในการแสวงหาหรือตั้งปัญหาเพื่อหาคำตอบและเพิ่มพูนความรู้ (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการที่ร่างกายสรรค์สร้างกิจกรรมขึ้นมาหรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมที่ร่างกายมีอยู่แล้วไปในรูปลักษณะอื่น เป็นการสร้างและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของร่างกาย จากการที่ร่างกายได้รับการสัมผัส สัมพันธ์ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จะด้วยวิธีการที่จงใจให้เกิดขึ้น หรือเป็นไปตามภาวะการณ์ ประสบการณ์ก็ตาม โดยการเรียนรู้ มีทั้งที่เกิดจากประสบการณ์ สภาวะแวดล้อม การสั่งสอน การศึกษาค้นคว้าและอื่นๆ ซึ่งมีได้ทุกทางทุกลักษณะและสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกขณะเช่นเดียวกัน โดยการเรียนรู้นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับประสบการณ์ และการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (คารณี พานทองพาลุสุข. 2532)

การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิต เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้วางเงื่อนไขไว้ (Conditioned stimulus) โดยสรุปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ
2. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ
3. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติและลดลงเรื่อย ๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ
4. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ และจะกลับปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ
5. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มีลักษณะคล้ายๆ กันและจะตอบสนองเหมือนกัน
6. บุคคลมีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง
7. กฎแห่งการลดภาวะ (Law of Extinction) กล่าวคือ ความเข้มของการตอบสนองจะลดลงเรื่อยๆ หากบุคคลได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างเดียว หรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างกันออกไปมากขึ้น
8. กฎแห่งการฟื้นคืนไปสู่สภาพเดิมตามธรรมชาติ (Law of Spontaneous Recovery) กล่าวคือ เมื่อการตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ลดลง สามารถเกิดขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าคู่

9. กฎแห่งการถ่ายโยงการเรียนรู้ที่ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ (Law of Generalization) กล่าวคือ เมื่อเกิดการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขแล้ว หากมีสิ่งเร้าคล้ายๆ กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขมา กระตุ้นอาจทำให้เกิดการตอบสนองที่เหมือนกันได้

10. กฎแห่งการจำแนกความแตกต่าง (Law of Discrimination) กล่าวคือ หากมีการใช้สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหลายแบบ แต่มีการใช้สิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขเข้าคู่กับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น ก็สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้โดยสามารถแยกความแตกต่างและเลือกตอบสนองเฉพาะสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเท่านั้นได้ (ทิสนา แจมมณี และคณะ. 2541)

การเรียนรู้ หมายถึง การเข้าใจความหมายของสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยประสบการณ์ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542)

การเรียนรู้ มีขั้นตอนจากที่ง่ายที่สุดไปสู่ความซับซ้อนมากขึ้นคือ

1. ความรู้ (Knowledge) มาจากการจำ เป็นการเรียนรู้ในระดับง่ายที่สุด ความรู้เป็นเรื่องของความจำ จำในสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วในอดีตอาจจะเป็นความจำเป็นด้านใดด้านหนึ่งหรือเป็นทฤษฎีที่ครบถ้วนสมบูรณ์สิ่งที่สมองต้องใช้คือความสามารถที่จะระลึกถึงและดึงเอาข้อมูลที่เคยเรียนรู้ในครั้งก่อนๆ กลับขึ้นมาใช้

2. ความเข้าใจ (Comprehension) คือ สามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลที่ได้เรียนรู้หรือที่กำลังเรียน เป็นการเข้าใจความหมายของข้อมูลที่ได้เรียนรู้หรือที่กำลังเรียน เป็นการเข้าใจความหมายของข้อมูลที่มีอยู่อย่างแจ่มแจ้ง

3. การนำไปประยุกต์ใช้ (Application) ความสามารถในการนำเอาสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วหรือข้อมูลที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ (สันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และอุษา ชูชาติ. 2544)

การเรียนรู้ (Learning) เกิดจากการที่บุคคลนั้น มีความอยากรู้ อยากเห็น อยากเข้าใจ เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อันนำไปสู่ความกระตือรือร้นในการแสวงหา การค้นคว้า การทำความเข้าใจ เรื่องราวต่างๆ ด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่แปลกใหม่สำหรับคนๆ นั้น การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งที่น่าตื่นเต้นสำหรับคนๆ นั้น มิใช่การรับรู้ ความรู้กระป๋อง ที่มีผู้หยิบยื่นให้ แต่เป็นความรู้สึที่ตนเองค้นพบจากการทำความเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้เป็น ความรู้ใหม่ ของตนเองแม้จะมีใหม่เป็นความรู้ใหม่ถอดด้ามก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ. 2546)

การเรียนรู้ หมายถึง เส้นทางและวิธีการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. มนุษย์เรียนรู้ตั้งแต่ปฏิสนธิ เกิดจนตาย การเรียนรู้้นั้นแม้ว่าจะมีวิธีการแตกต่างกันในแต่ละช่วงชีวิต แต่ก็เป็เหตุปัจจัยต่อกันไป

2. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน แตกต่างหลากหลายและเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ จึงไม่มีสูตรตายตัวในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การออกกฎกำหนดกรอบตายตัว

3. การจัดวิธีการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสองทางร่วมกันทั้งผู้สอน อบรมเลี้ยงดู และเด็ก เยาวชน ทั้งสองกลุ่มต่างก็ต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ

4. การสร้างคุณภาพชีวิตแก่เด็กและเยาวชน ด้วยการเรียนรู้ต้องประกอบด้วยฐานราก 3 ประการ คือ ฐานทางวัฒนธรรม ฐานทางคุณธรรม และฐานทางปัญญาธรรม ทั้งนี้ต้องผสมผสานกับหลักทฤษฎีสากล ซึ่งได้พิสูจน์แล้วว่านำมาปรับประยุกต์ใช้ได้ผล

5. คุณลักษณะในภาพรวมทุกช่วงวัยของการเรียนรู้คือ

5.1 สุขภาพทางกายและจิตใจสมบูรณ์

5.2 มีความรู้ ฉลาดรู้ และมีความสามารถใช้เครื่องมือแสวงหาความรู้ต่อเนื่อง

5.3 ได้รับการฝึกฝนให้สามารถทำภารกิจที่ต้องการให้สำเร็จ

5.4 ได้ฝึกหัดอบรมกระบวนการคิดจนสามารถคิดได้ถูกต้องแยกคาย

5.5 ได้เรียนรู้ซึมซับจากการปฏิบัติจนมีคุณธรรมประจำใจ

5.6 ดำรงตนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า คุณประโยชน์ต่อส่วนรวม

ทั้งนี้การสร้างคุณลักษณะดังกล่าว ย่อมแปรเปลี่ยนสอดคล้องตามวัย ความถนัด ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2546)

สรุปความหมายของการเรียนรู้ คือ การกระตุ้นและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มาจากภายนอกเป็นการเข้าใจความหมายหรือเข้าใจสิ่งที่ทำโดยการสร้างเสริมประสบการณ์ บุคคลมีประสบการณ์มากๆ ในหลายๆ ทางเป็นการช่วยให้บุคคลเกิดการรับรู้ ทำให้มีความรู้มีความเข้าใจ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้

ความหมายของการรับรู้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการรับรู้ (Perception) เอาไว้ ดังนี้

ในการรับรู้ของมนุษย์มีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความรู้ ความเข้าใจของแต่ละบุคคลที่จะรับเอาสิ่งเหล่านั้นมาไว้ในความคิดหรือจะปล่อยลอยไปขึ้นอยู่กับการรับรู้ของบุคคลเหล่านั้นที่ต้องการรับรู้หรือไม่

การรับรู้มีในหลายรูปแบบที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด เพราะโลกในปัจจุบันถือว่าการรับรู้เป็นเรื่องง่ายกว่าแต่ก่อนเพราะมีเทคโนโลยีในการรองรับมากขึ้นในทุกวันนี้มีผู้ให้ความหมายการรับรู้ตามหลักวิชาการไว้แตกต่างกันออกไป

รัจรี นพเกตุ (2540:1) การรับรู้ (Perception) หมายถึง ขบวนการประมวล และตีความ ข้อมูลต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเราโดยผ่านอวัยวะรับความรู้สึก สิ่งมีชีวิตทุกชนิดจะมีความรู้สึกตอบโต้ต่อสิ่งที่มากระตุ้น การแสดงออกและตัวกระตุ้นอาจซับซ้อนยิ่งขึ้น นักจิตวิทยาพยายามศึกษาหาสาเหตุของพฤติกรรมต่างๆ และเรียกสาเหตุของพฤติกรรมว่าเป็นตัวกระตุ้นหรือ S (Stimulation) พฤติกรรมที่แสดงออกว่า การตอบสนองหรือ R (Response) นักจิตวิทยาการรับรู้ จะเรียกตัวกระตุ้นว่าเป็นพลังงานที่ส่งเข้า (Input) การตอบสนองว่าผลที่ออกมา (Output)

ฮิลการ์ด และ โบว์เวอร์ (Hilgard and Bower. 1960 : 148) ให้ความหมายของ การรับรู้ หมายถึง การทำงานของอินทรีย์ขั้นสุดท้ายของการติดต่อกับโลกภายนอกโดยผ่านประสาท ทางหู ตา จมูก ลิ้น กาย ช่วยให้อินทรีย์เรียนรู้ได้ในบรรดาสิ่งเร้าทั้งปวง

การรับรู้ได้ครอบคลุมไปถึงอิทธิพลที่ได้รับจากสังคมด้วย ไม่ได้เกิดจากจิตประสาทแต่ส่วนเดียวแต่การรับรู้ยังเกิดได้จากอิทธิพลทางสังคมหรือสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ซึ่งหมายถึง ระบบสังคมและวัฒนธรรมด้วย (นภคณ มโนงาม. 2548)

การรับรู้ผู้อื่นอย่างถูกต้องตามความเป็นจริง และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล โดยบุคคลจะมีการโต้ตอบทางอารมณ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ถ้ามีการรับรู้ผู้อื่นอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงผู้ที่มีสุขภาพจิตดี คือผู้ที่สามารถรับรู้ผู้อื่นได้ตามความเป็นจริง (พัสดา ศรีสุบิน. 2545)

การรับรู้ในสิ่งต่างๆ ประกอบด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ 2 ประเภทคือ มีปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความเข้มข้น และขนาดของสิ่งเร้า (Intensively and Size) การทำซ้ำ (Repetition) สิ่งตรงกันข้าม (Contrast) การเคลื่อนไหว (Movement) และปัจจัยภายใน ได้แก่ แรงจูงใจ (Motive) การคาดหวัง (Expectancy) (พัสดา ศรีสุบิน. 2545)

การรับรู้วิทยาการใหม่ๆ มี 5 ขั้นตอนคือ

1. ขั้นการรับรู้ (Awareness stage) หมายความว่า บุคคลได้รับวิทยาการใหม่เป็นครั้งแรกแต่ยังขาดความรู้อย่างแท้จริงในวิทยานั้น โดยขาดข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมในการรับรู้
2. การสนใจ (Interest stage) หมายความว่า บุคคลเริ่มสนใจในความรู้นี้ใหม่ๆ และมีความพยายามไฝหาคำความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม
3. ขั้นการชั่งใจ (Evaluation stage) หมายความว่า บุคคลมีการคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดี ผลเสียของความรู้ใหม่ๆ ที่อยู่ในใจ

4. ขั้นทดลอง (Trial stage) หมายความว่า บุคคลนำความรู้ใหม่ๆ ไปทดลองปฏิบัติ โดยเริ่มจากสิ่งเล็กๆ ก่อนเพื่อดูผลของการตัดสินใจในการยอมรับสิ่งนั้นๆ

5. ขั้นยอมรับ (Adoption stage) เป็นขั้นตอนตกลงใจที่จะนำวิทยาการความรู้ใหม่ๆ ไปปฏิบัติ (ศิริชัย ไตรสารศรี. 2539)

การรับรู้เป็นกระบวนการที่สมองตีความหรือแปลความหมายที่ได้จากการสัมผัสของประสาทต่างๆ ของร่างกายกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งเร้า ทำให้ทราบว่าสิ่งเร้าหรือสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นอะไร มีความหมายและลักษณะอย่างไร (นพคุณ มโนงาม. 2548)

การรับรู้ คือ การแปลหรือตีความจากสิ่งที่ประสาทสัมผัสกับสิ่งเร้าภายนอกร่างกาย ทำให้ทราบว่าสิ่งเร้าที่ได้สัมผัสนั้นเป็นอะไร มีลักษณะอย่างไร โดยอาศัยประสบการณ์เดิมทำการช่วยในการแปลความหมายต่างๆ ออกมา (สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. 2547)

การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่คนเรามีประสบการณ์กับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่างๆ โดยอาศัยอวัยวะสัมผัส เพื่อรับรู้ และใช้ประสบการณ์เพื่อแปลสิ่งนั้นตามประสบการณ์เดิมที่ได้สะสมมา (สุชา จันท์ธอม และสุรางค์ จันท์ธอม. 2521)

การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลรับสัมผัสกับสิ่งเร้า แล้วใช้ประสบการณ์หรือความรู้เดิมในการแปลความหมายสิ่งเร้าที่ได้สัมผัสนั้น (ประดินันท์ อุปรมย์. 2523)

การรับรู้ เป็นกระบวนการที่เรารู้สึกได้ต่อสิ่งใดๆ เป็นต้นว่า ภาพคน สัตว์ สิ่งของ เสียงคน เสียงเพลง โดยเป็นการแปลการรับรู้ หรือการตีความเข้ากับความรู้สึก (Sensation) ให้ออกมาเป็นสิ่งที่มีความหมาย หรือที่เราเรียก เราเข้าใจ (ประนอม สรรขมาน. 2524)

การรับรู้ เป็นกระบวนการประกอบด้วยหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งไปกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัสให้เกิดการทำงานขึ้น และส่งรายละเอียดไปยังประสาทสัมผัส เพื่อส่งต่อไปยังสมอง กระบวนการนี้เรียกว่าการสัมผัส

ประการที่สอง การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลและรายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์จะได้นำมาประสมกับข้อมูลอื่นๆ กระบวนการนี้เรียกว่า การรับรู้ (Perception)

ประการที่สาม การรับรู้ต้องเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและคุณสมบัติของผู้รับรู้ อันหมายถึง ประสบการณ์เดิม แรงขับ ทักษะ บุคลิกภาพ และอื่นๆ ของผู้รับรู้ (วรวัฒน์ เกตุเพชร. 2550)

การรับรู้ (Perception) หมายถึง เมื่อบุคคลใส่ใจในข้อมูลใดที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส บุคคลก็จะรับรู้ข้อมูลนั้น และนำข้อมูลนี้เข้าสู่ความจำระยะสั้นต่อไป ข้อมูลที่รับรู้จะเป็นความจริงตามการรับรู้ (Perceived reality) ของบุคคลนั้น ซึ่งอาจไม่ใช่ความจริงเชิงปรนัย (objective

reality) เนื่องจากเป็นความจริงที่ผ่านการตีความจากบุคคลนั้นมาแล้ว (ทิสนา แคมมณี และคณะ. 2545)

การรับรู้ของบุคคลที่มีต่อสังคม เป็นกระบวนการรับรู้ซึ่งทำให้ผู้รับรู้ได้ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อให้ผู้รับรู้ได้คิดได้เข้าใจ โดยใช้สามัญสำนึก (Implicit theories) (พัศดา ศรีสุบิน. 2545)

การรับรู้ (Perception) หมายถึง อากาสัมผัสที่มีความหมาย (Sensation) ของบุคคลกับวัตถุหรือเหตุการณ์หนึ่งๆ โดยทางประสาทสัมผัสต่างๆ และมีการคิดพิจารณาตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับนั้นออกมาเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายตามความคิดของตนเอง โดยการที่บุคคลจะเกิดการรับรู้ขึ้นได้จะต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนหากเราไม่มีความรู้เดิมหรือสิ่งเรานั้นๆ ไปแล้วก็จะไม่มีการรับรู้ในสิ่งนั้น จะเหลือเป็นเพียงการสัมผัสธรรมดาเท่านั้น โดยมีกระบวนการรับรู้ (Perception Process) จากกระบวนการสัมผัส เป็นบันไดขั้นแรกของการรับรู้ หลังจากที่เรารับข้อมูลขั้นแรกจากอวัยวะรับสัมผัส (Sensory Organ) หรือเครื่องรับ (Receptor) แล้วเราก็จะนำมาตีความ (Interpret) อันเป็นบันไดขั้นที่สองของการรับรู้ กระบวนการรับรู้ สามารถแยกแยะได้ดังนี้คือ ข้อมูล หรือตัวกระตุ้นอัน ได้แก่ วัตถุ สิ่งของ หรือเหตุการณ์ จะผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสต่างๆ อันได้แก่ การมองเห็นด้วยตา การได้ยินด้วยหู การได้สัมผัส หรือการได้ลิ้มชิมรส จากนั้นตัวกระตุ้นที่ถูกรับเข้ามาทางประสาทสัมผัสจะถูกคัดเลือก โดยคัดเลือกเอาแต่สิ่งที่สนใจ ในช่วงนี้จะมีการแปลความหมายของสิ่งที่รับเข้ามาโดยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้เคยเรียนรู้อยู่เดิมแล้วสะสมไว้กับสิ่งที่รับเข้ามาใหม่ในขณะเดียวกันก็นำเอาประสบการณ์ในอดีต ความเชื่อ และค่านิยม เข้ามาร่วมในขบวนการของช่วงนี้จากนั้นก็ตีความหมายสิ่งที่รับเข้าไปออกมาเป็นความเข้าใจต่อสิ่งนั้น ดังนั้นคนจะแสดงพฤติกรรมตามความคิดความเข้าใจที่ได้ตีความหมายออกมา (ดารณี พานทองพาลุสุข. 2532)

การรับรู้จะเกิดก็ต่อเมื่อมีสิ่งดังต่อไปนี้

1. สิ่งเร้าที่จะรับรู้
2. ประสาทสัมผัส และความรู้สึกสัมผัส
3. ประสบการณ์เดิมและความรู้เดิม
4. การแปลความหมาย จากสิ่งที่สัมผัส (กัญญา สุวรรณแสง. 2538)

การรับรู้ หมายถึง บุคคลได้เข้าใจได้ทราบถึงความหมาย จากประสบการณ์เดิมที่ได้สะสมมาทำให้มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และมีความพอใจถึงหน้าที่ของชีวิต (สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. 2547)

การรับรู้ หมายถึง การยืนยันว่ารู้ รับรู้ว่า (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542)

สรุปความหมายของการรับรู้ คือ การสัมผัสที่มีความหมาย การรับรู้เป็นการแปลความหมาย และเป็น การตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นสิ่งที่มีความหมาย หรือที่รู้จักเข้าใจ ซึ่งในการแปลหรือตีความนี้จะต้องใช้ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิม เพื่อใช้ในการแปลความหมาย ที่ได้จากสิ่งที่สัมผัส โดยมีปัจจัยทั้งภายนอกและปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อการรับรู้

5. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ

ความหมายของความรู้ความเข้าใจ มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของความรู้ความเข้าใจดังต่อไปนี้

ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถจับใจความสำคัญเรื่องต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม และที่เป็นนามธรรม (พรทิพย์ สุขวัฒนาพร. 2548)

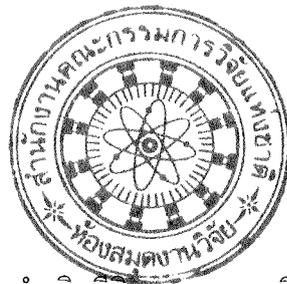
ความรู้ (Knowledge) เป็นพฤติกรรมขั้นต้น ซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ โดยการฝึกการเห็น การได้ยิน ความรู้ขั้นนี้ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง และวิธีการแก้ปัญหาที่ได้จากประสบการณ์ที่พบเห็น (พรทิพย์ สุขวัฒนาพร. 2548)

ความเข้าใจ หมายถึง ขั้นตอนสำคัญของการสื่อสารความหมาย โดยอาศัยความสามารถทางสมองและทักษะ ซึ่งอาจกระทำโดยใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ โดยใช้ความสามารถทางสติปัญญาในการขยาย ความรู้ ความจำ ให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล การแสดงพฤติกรรม เมื่อเผชิญกับสื่อความหมาย และสามารถแปล สรุป หรือขยายความสื่อความหมายนั้นๆ (อุทุมพร ทองอุไทย. 2523)

ความรู้ความเข้าใจ ความรู้ หมายถึง ความรู้ทางตาหรือรู้ด้วยตาเพียงอย่างเดียว “ความเข้าใจ” หมายถึง ความรู้สึกซึ่งสามารถเข้าใจถึงสัมพันธ์ระหว่างวิทยาการต่างๆ (กิริติ บุญเจือ. 2525)

ความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิมของผู้เรียน มาจากความจำ ความสามารถในการจัดกระทำ ข้อมูลการเสริมแรง ความตั้งใจ แบบแผนทางปัญญา ปัจจัยภายในเหล่านี้มีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายและพบว่า ความรู้เดิมมีส่วนเกี่ยวข้องและเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียน และความเข้าใจจะแตกต่างจากความเชื่อ โดยสิ้นเชิง และความเชื่อจะมีผลโดยตรงต่อการสร้างแนวคิดหรือการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

ความเข้าใจตนเอง คือ ความรู้เกี่ยวกับแง่มุมต่างๆ ภายในตัวบุคคล การเข้าถึงความรู้สึกต่อชีวิตของตนเอง การรู้จักระดับขอบเขตอารมณ์ของตน ความสามารถที่จะแยกแยะอารมณ์เหล่านี้ และบอกได้ในที่สุดว่าเป็นอารมณ์ใด แล้วดึงออกมาทำความเข้าใจและปรับปรุงการกระทำของ

ตนเอง ผู้ที่มีสติปัญญาด้านการเข้าใจภายในตนสูงจะมีรูปแบบดำเนินชีวิตของตนเอง มีชีวิตชีวาและมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมและธรรมชาติ หมายถึง ความสามารถที่จะค้นพบตระหนักถึงสภาพแวดล้อมและธรรมชาติของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

การเรียนรู้ในระดับความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่ผู้เรียนเข้าใจ ความหมาย ความสัมพันธ์และโครงสร้างของสิ่งที่เรียนและสามารถอธิบายสิ่งที่เรียนรู้นั้นได้ด้วยคำพูดของตนเอง ผู้เรียนที่มีความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลังจากได้ความรู้ในเรื่องนั้นมาแล้ว จะสามารถแสดงออกได้หลายทาง เช่น สามารถตีความได้ แปลความได้ เปรียบเทียบได้ บอกความแตกต่างได้ (คันทันนีย์ นัทรคุปต์ และ อุษา ชูชาติ. 2544)

ความเข้าใจ หมายถึง การเข้าใจความหมายของสิ่งนั้น เป็นการแปล โดยแปลจากแบบหนึ่งไปสู่อีกแบบหนึ่ง โดยรักษาความหมายอย่างถูกต้อง แล้วทำการตีความหมาย เป็นการอธิบายหรือเรียบเรียงเรื่องนั้นๆ เสียใหม่ให้เข้าใจง่ายขึ้น และทำการขยายความ เป็นการขยายความหมายของข้อมูลที่มีอยู่ให้ไกลไปกว่าเดิม (พรทิพย์ สุขวัฒนาพร. 2548)

สรุปความหมายของความรู้ความเข้าใจ หมายถึง การที่บุคคลได้สะสมความจริงข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้วนำข้อเท็จจริงมาคิดพิจารณาให้มีความเข้าใจในเรื่องราวนั้นๆ

6. แนวคิดเกี่ยวกับการนำไปประยุกต์ใช้

การนำไปประยุกต์ใช้ (Application) มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการนำไปประยุกต์ใช้ ดังต่อไปนี้

การประยุกต์ (Implication) หมายถึง ความสามารถที่เกิดขึ้นจากการผสมผสานมิติด้านเนื้อหาและด้านปฏิบัติการเข้าด้วยกันเป็นผลผลิต เมื่อสมองรับรู้วัตถุและข้อมูล ทำให้เกิดการคิดในรูปแบบต่าง ๆ กันเกิดความเข้าใจในข้อมูล และนำผลการคิดที่คาดหวัง หรือนำข้อมูลมาทำนายจากข้อมูลที่เข้าใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540)

การประยุกต์ หมายถึง การนำความรู้ในวิทยาการต่างๆ มาปรับให้เป็นประโยชน์ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542)

การนำไปประยุกต์ใช้ (Application) คือความสามารถในการนำเอาสิ่งที่เรียนรู้อมาแล้วหรือข้อมูลที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้โดยต้องมีคนบอกหรือชี้แนะ เช่น การนำกฎเกณฑ์ หลักการ วิธีการหรือทฤษฎีต่างๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา คำสั่งที่จะแสดงให้เห็น

ความสามารถของการนำไปประยุกต์ใช้ของผู้เรียน ได้แก่ จงแสดงให้เห็น จงแก้ปัญหาเป็นต้น ซึ่งผู้เรียนต้องรับรู้ถึงวิธีการต้องเข้าใจถึงความหมายและข้อมูลที่มี จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์และ อุษา ชูชาติ. 2544)

สรุปความหมายของการนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง การนำข้อมูลที่เกิดจากการเรียนรู้อย่างมาแล้ว และมีข้อมูลที่มีอยู่อย่างเข้าใจ และสามารถนำข้อมูลที่เกิดจากการเรียนรู้ออกไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

7. แนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังต่อไปนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจ คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในแนวทางปฏิบัติได้ทุกระดับ ทุกภาคส่วนในทุกอาชีพ และในทุกวงการ อย่างแท้จริงตั้งแต่การที่เราเข้าไปใช้ในระดับของครอบครัวเล็กๆ ที่เป็นเกษตรกรเราเรียกว่า เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น อันนี้คือส่วนหนึ่งของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่พอไปในระดับที่สูงๆ ขึ้นก็ปรากฏว่า การใช้การตีความ เกิดความสับสนขึ้น จึงขออธิบายตรงนี้เพิ่มเติมว่า เดิมทีเดียวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นปัญหาของประเทศ ปัญหาของสังคม ปัญหาของประชาชน ที่จะเกิดขึ้นมาก่อนที่ประเทศจะเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจเสียด้วยซ้ำ จึงทรงมีความคิดที่จะเตือนสติหรือบอกให้ประชาชนได้ทราบ แต่เมื่อความคิดที่เกิดขึ้น ต้องอาศัยภาษาที่จะมาอธิบายความคิดนี้เพื่อที่จะสื่อให้ทุกคนเข้าใจได้ ภาษาที่เราใช้เป็นภาษาที่ถูกจำกัด เท่าที่มีในพจนานุกรมเล่มหนึ่งที่ราชบัณฑิตฯ กำหนดขึ้นจะนั้น เมื่อดูตามความเป็นจริงแล้ว ปรากฏว่าสภาพของสังคมไทยก็ดี การดำเนินชีวิตก็ดี โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจของคนไทย ปรากฏว่าเต็มไปด้วยความไม่พอคืออย่างยิ่งจึงเกิดปัญหาขึ้นจากการขาดความพอเพียง ขาดคุณธรรม ขาดความรู้ เต็มไปด้วยความอยากได้ อยากมี หรือความโลภ ก่อนข้างมากจึงมีการลงทุน มีการกระทำต่างๆ ที่ไม่ได้ใช้วิชาความรู้ที่ถูกต้อง และรอบคอบแม้แต่น้อย เพราะฉะนั้นในการที่เราจะบอกกับสังคมด้วยภาษาที่จะเลือกจากพจนานุกรมออกมาอธิบายได้ที่เหมาะสมที่สุด คือ ให้รู้จักความพอเพียง จึงทรงเลือกคำว่า พอเพียงมาใช้จะนั้นคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นคำที่เหมาะสมกับสภาวะสังคมไทยที่ผ่านมาและในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2547ข)

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน แบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับจิตสำนึก ระดับปฏิบัติ และระดับปฏิเวธ คือ ผลที่เกิดจากการปฏิบัติ

ระดับจิตสำนึก เกิดขึ้นจากการที่สมาชิกในชุมชนแต่ละคนตระหนักถึงความสุขและความเข้าใจในการใช้ชีวิตอย่างพอดี มีความสันโดษ และรู้สึกถึงความพอเพียงคือ ดำเนินชีวิต “อย่างสมถะ” ประกอบสัมมาอาชีพหาเลี้ยงตนเอง ได้อย่างถูกต้องไม่ให้อวดยาก หรือ โลกแล้วตักดวง หรือเบียดเบียนผู้อื่นจนเกิดความจำเป็นแต่คิดเผื่อแบ่งปันไปยังสมาชิกคนอื่นๆ ในชุมชนด้วย โดยยึดมั่นหลักการ 3 ประการคือ 1) การใช้ชีวิตบนพื้นฐานของการรู้จักตนเอง 2) การคิดพึ่งพาตนเอง และพึ่งพาซึ่งกันและกัน และ 3) การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

ระดับปฏิบัติ ในการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในระดับปฏิบัติ แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) พึ่งตนเองได้ 2) อยู่ได้อย่างพอเพียง 3) อยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทร และ 4) อยู่ดี ยั่งยืนด้วยการเรียนรู้

ระดับปฏิเวธ คือ ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ เป็นการให้สมาชิกในแต่ละชุมชนได้พัฒนาชีวิตของตนเองให้ดีขึ้น โดยเริ่มจากการพัฒนาจิตใจให้เกิดความพอเพียงในทุกระดับของการดำเนินชีวิต ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน และขยายผลไปจนถึงในระดับสังคม (กรมพัฒนาชุมชน. 2548)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการประมวลพระราชดำริทั้งในเอกสารทางราชการ และตัวอย่างที่ทรงดำเนินงานมาศึกษา นอกจากภาคเกษตรกรรมแล้วยังสามารถประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการดำเนินธุรกิจ ในอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมได้ดังนี้

1. ใช้เทคโนโลยีที่ถูกหลักวิชาการแต่มีราคาถูก
2. ใช้ทรัพยากรทุกชนิดอย่างประหยัดและมีคุณภาพสูงสุด
3. เน้นการจ้างงานเป็นหลักโดยไม่นำเทคโนโลยีมาทดแทนแรงงานยกเว้นในกรณี
ที่จำเป็น
4. มีขนาดการผลิตที่สอดคล้องกับความสามารถในการบริหารและการจัดการ
5. ไม่โลภมากเกินไปและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
6. เชื่อสัจธรรมสุจริตในการประกอบการและไม่เอาเปรียบผู้บริโภค ไม่เอาเปรียบ
แรงงานหรือลูกค้า ตลอดจนไม่เอาเปรียบผู้จำหน่ายวัตถุดิบ
7. เน้นการกระจายความเสี่ยงต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถ
ในการบริหารและการจัดการ
8. เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ก่อหนี้เงินเกินความสามารถ
ในการบริหารและการจัดการ
9. เน้นการใช้วัตถุดิบภายในท้องถิ่นและตอบสนองตลาดในท้องถิ่น ภูมิภาค ตลอดจน
ภายในประเทศ และตลาดต่างประเทศเป็นหลัก

การเรียนรู้แก่นแท้ของการแก้ไขปัญหา โดยพิจารณาเหตุด้วยควมมีสติรอบคอบใช้ปัญญาพิจารณาค้นหาเหตุผล สิ่งสำคัญคือ จริยธรรมของบุคคลในการดำเนินชีวิตร่วมกับการดำเนินธุรกิจทุกประเภทถ้ารู้จักนำข้อมูลที่ได้จากการชี้แนะของผู้ที่มีประสบการณ์ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ดังที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (วิระ สำเนียงแจ่ม. 2549)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับสังคมทุกระดับ ดังนี้

1. ระดับบุคคลและครอบครัว

1.1 สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน 5 ด้าน ได้แก่ จิตใจ สังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 รู้จักคำว่า “พอ” และไม่เบียดเบียนผู้อื่น

1.3 พยายามพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความชำนาญ

1.4 มีความสุขและความพึงพอใจกับชีวิตที่พอเพียงยึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต

2. ระดับชุมชน

2.1 มีการรวมกลุ่มทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมโดยอาศัยภูมิปัญญาและความสามารถของตนและชุมชน

2.2 มีการความเอื้ออาทรระหว่างสมาชิกชุมชนให้เกิดพลังทางสังคม

2.3 เกิดการพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ

3. ระดับรัฐหรือระดับประเทศ

3.1 ชุมชนและสังคมหลายๆ แห่งเกิดการร่วมมือกันพัฒนาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 มีการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงและพร้อมก่อนจึงค่อยๆ ดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้เจริญขึ้นเป็นลำดับๆ ต่อไป (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2549)

สรุปความหมายของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติได้ในทุกระดับ ทุกภาคส่วน ทุกอาชีพ และทุกวงการ อย่างแท้จริงตั้งแต่การที่เรานำไปใช้ในระดับของตนเองและครอบครัว รวมถึงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในระดับชุมชน และประเทศชาติ

8. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดปทุมธานี

ประวัติความเป็นมา

เดิมจังหวัดปทุมธานีเป็นถิ่นฐานบ้านเมืองแล้วไม่น้อยกว่า 300 ปี นับตั้งแต่รัชสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่ง กรุงศรีอยุธยา คือ เมื่อพุทธศักราช 2202 มังนันทมิตรได้กวาด ด้อนครอบครัวมอญ เมืองเมาะตะมะ อพยพหนีภัยจากศึกพม่า เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัวกรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ครอบครัวมอญเหล่านั้น ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก จากนั้นมาชุมชนสามโคกได้ พัฒนามากขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี ชาวมอญได้อพยพหนีพม่าเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอีก เป็นครั้งที่ 2 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ อนุญาตให้ตั้งบ้านเรือนที่บ้านสามโคก และครั้งสุดท้ายในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้มีการอพยพชาวมอญครั้งใหญ่จากเมืองเมาะตะมะเข้าสู่ ประเทศไทยเรียกว่า "มอญใหญ่" พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้ง บ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก อีกเช่นเดียวกัน ฉะนั้นจาก ชุมชนขนาดเล็ก "บ้านสามโคก" จึง กลายเป็น "เมืองสามโคก" ในกาลต่อมา

พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงเอาพระทัยใส่ดูแล ทำนุบำรุงชาวมอญ เมืองสามโคกมิได้ขาด ครั้งเมื่อเดือน 11 พุทธศักราช 2358 ได้เสด็จประพาสออกเยี่ยมพสกนิกรที่ เมืองสามโคก และประทับที่พลับพลาริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้าย เยื้องเมืองสามโคก ยังความปลาบปลื้มใจให้แก่ชาวมอญเป็นล้นพ้น จึงได้พากันหลังไหลนำดอกบัวขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเป็น ราชสักการะอยู่เป็นเนืองนิจ ยังความซาบซึ้งในพระราชหฤทัยเป็นที่ยิ่ง จึงบันดาลพระราชหฤทัยให้ พระราชทานนามเมืองสามโคก เสียใหม่ว่า "เมืองประทุมธานี" ซึ่งวันนั้นตรงกับวันที่ 23 สิงหาคม พุทธศักราช 2358 ด้วยพระมหากรุณาธิคุณดังกล่าวชื่อเมือง ปทุมธานี จึง ได้กำเนิดนับตั้งแต่บัดนั้น เป็นต้นมา

ในปีพุทธศักราช 2461 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ใช้ คำว่า "จังหวัด" แทน "เมือง" และให้เปลี่ยนการเขียนชื่อจังหวัดใหม่จาก "ประทุมธานี" เป็น "ปทุมธานี" ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยุบจังหวัด รัตนบุรีมาขึ้นกับจังหวัดปทุมธานี เมื่อ พ.ศ.2475 จังหวัดปทุมธานี จึงได้แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ดังที่เป็นเช่นปัจจุบันนี้

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้พระราชทานนามเมือง ปทุมธานีเป็นต้นมา จังหวัดปทุมธานีก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ เป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์มี

ศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์อื่นๆ เป็นของตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวปทุมธานี ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง และเป็นจังหวัดในเขตปริมณฑลที่มีความเจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคตอันใกล้

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดปทุมธานีแบ่งเขตการปกครองส่วนภูมิภาคออกเป็น 7 อำเภอ 60 ตำบล 399 หมู่บ้าน การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาล 14 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 60 แห่ง

- จังหวัดปทุมธานีตั้งอยู่ในภาคกลางประมาณเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 953,660 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) เป็นระยะทางประมาณ 27.8 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบางไทร อำเภอบางปะอินและอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอหนองแค และอำเภอวิหารแดง จังหวัดสระบุรี

- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก และอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี

- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตหนองจอก เขตคลองสามวา เขตสายไหม เขตบางเขน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร และอำเภอปากเกร็ด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำ โดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคก

โดยปกติระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาในฤดูฝนจะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร ซึ่งทำให้เกิดภาวะ น้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้างและก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยาสำหรับพื้นที่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำ

เจ้าพระยานั้นเนื่องจากประกอบด้วยคลองซอยเป็นคลองชลประทานจำนวนมาก สามารถควบคุมจำนวนปริมาณน้ำได้ทำให้ปัญหาเกี่ยวกับอุทกภัยมีน้อยกว่า

ลักษณะของดิน

พื้นที่จังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวจัด สภาพดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดจัดมี pH ประมาณ 6 - 4 ซึ่งลักษณะของดินภายในจังหวัดสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มดินนาดี มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 30 กลุ่มดินนาที่มีสภาพเป็นกรดจัด มีพื้นที่ประมาณ ร้อยละ 70 เนื่องจากลักษณะดินเป็นดินเหนียวทำให้การระบายน้ำไม่ดี และการไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า ซึ่งสภาพพื้นที่ดังกล่าวทำให้ไม่เหมาะสมกับการปลูกพืชไร่ และการปลูกข้าวได้ผลผลิตต่ำ ซึ่งต้องมีการปรับปรุง โดยการใส่ปุ๋ยขาวหรือปุ๋ยมาร์ล ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อให้การเพาะปลูกได้ผลผลิตดีขึ้น

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทรงชัย ดิยานนท์ (2541) ศึกษาเรื่องการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนว่า ประชาชนดำเนินชีวิตแบบใดถึงจะพอเพียง พบว่าประชาชนที่กู้ยืมเงินน้อยในวงเงินไม่เกิน 40,000 บาท มีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด และประชาชนที่ทำการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงมีความพึงพอใจในการดำรงชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด และประชาชนในชุมชนที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถทำให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้

สยาม บุญสม (2542) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับกลาง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการร่วมคิดหาแนวทางดำเนินงานด้านการร่วมตัดสินใจของชุมชน ด้านการเข้าร่วมดำเนินงานของชุมชน และด้านการได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมใน

การดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ รายได้ สถานภาพทางสังคม และความเชื่อถือศรัทธาในนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองส่วนปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และประสบการณ์ในการดำเนินงาน โครงการของภาครัฐ

จิราพร เจริญสุข (2544) ศึกษาเรื่องการนำนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไปปฏิบัติ : กรณีศึกษาธนาคารหมู่บ้าน บ้านยางหลวงใต้ ตำบลกุดจิก อำเภอเมืองหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า จากการเก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์คณะกรรมการหมู่บ้าน พบว่านโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน และผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน พบว่า นโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองมีความชัดเจนของนโยบายทั้งในระดับชาติ ระดับกระทรวง ระดับกรมแต่หน่วยงานระดับกองที่รับไปปฏิบัติ ไม่ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการส่งเสริมให้กับหน่วยงานระดับจังหวัดที่ชัดเจน กองส่งเสริมอาชีพและรายได้กลับเป็นผู้ปฏิบัติเสียเอง ดังนั้นควรแก้ไขที่การนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยต้องมีการพัฒนาบริหารบุคลากรทั้งภาครัฐและระดับหมู่บ้านเพื่อให้เกิดการเข้าใจในการนำนโยบายเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เกิดภาวะผู้นำ นำไปสู่การมีส่วนร่วม และการนำมานโยบายไปปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

นพพร เมธีอนันต์กุล (2549) ศึกษาเรื่องการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษา เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อทราบถึงระดับการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่อยู่ในเขตอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 379 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้ว และจบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย และมีหนี้สินส่วนใหญ่ มีเงินฝากในสมุดบัญชีออมทรัพย์ต่ำ และเคยได้รับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมากที่สุดคือการนำไปใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนด้านที่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับน้อยคือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ประวูฒิ ละครราช (2544) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตจังหวัดยโสธร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี มีสถานภาพสมรสคู่ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกรรวม รายได้ครอบครัวต่อปีอยู่ในช่วง 5,001-10,000 บาท ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์สุขภาพในชุมชน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ฟังพาดตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อกลุ่ม ได้แก่ สถานภาพสมรส การศึกษา ความชัดเจนในวัตถุประสงค์ การจัดโครงสร้างขององค์กร เทคนิคในการบริหารงาน การฟังพาดตนเองของกลุ่ม และการสนับสนุนขององค์กรหนุนต่างๆ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่ม ได้แก่ อายุ และรายได้ของครอบครัวต่อปี

พระมหาอุทธนา ศิริวรรณ (2544) ศึกษาเรื่อง ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนชนบทไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กรณีศึกษาชุมชนบ้านสามขา ตำบลคำป่าหลาย อำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเงื่อนไขที่มีผลต่อศักยภาพการพึ่งตนเองพบว่า ปัจจัยภายใน ที่ส่งเสริมได้แก่ คนในชุมชนที่มีความขยันมีการให้ความสำคัญกับการพึ่งตนเอง ในครอบครัวชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติภายในชุมชน และการทำอาชีพเกษตรกรรวม ส่วนปัจจัยภายในที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การขาดผู้นำที่ดี การขาดสามัคคีและเอกภาพในชุมชน ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริม ได้แก่ การช่วยเหลือจากภาครัฐ และภาคเอกชน ปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การถูกครอบงำจากภายนอก ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง หรือกลไกตลาด

พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์ (2545) ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเชิงปรัชญาตั้งอยู่บนพื้นฐาน 3 ทฤษฎี คือ ประสพการณ์นิยม ปฏิบัตินิยม และธรรมชาตินิยม โดยหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาจากภายในสู่ภายนอกที่มุ่งเอาชนะกิเลสที่มีอยู่ในจิตใจคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการมีปัญญารู้เท่าทันในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นการพัฒนาตัวเอง สังคม สิ่งแวดล้อมด้วยความสมดุล โดยเมื่อศึกษาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้แล้ว สามารถประยุกต์ใช้กับสังคม ชุมชนอื่นๆ ได้ไม่ช้าแต่สังคมเกษตรกรรมเท่านั้น สามารถแก้ปัญหที่เกิดขึ้นแก่ตนเองและสังคมได้ด้วยควมมีสติและมีปัญญา

ภาวดี ศรีมุกดา (2545) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองกรณีศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชน

พึ่งตนเองมีค่าอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งทุกตัวชี้วัด และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในจังหวัดสมุทรสาคร ได้แก่ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านทรัพยากร ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านเทคโนโลยีภูมิปัญญาท้องถิ่น

วารุณี ชินวินิจกุล (2549) ศึกษาเรื่องกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาชุมชนไม้เรียง อำเภอนครหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนพบว่า เริ่มจากการรวมตัวของผู้นำมีการริเริ่มก่อเกิดการผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติ โดยใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชนเป็นโอกาสให้คนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันหรือเป็นการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่มีความหลากหลายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของคนทั้งในและนอกชุมชนในลักษณะเครือข่าย นโยบายของภาครัฐและแนวทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาตามกระแสหลัก และกระแสการบริโภคนิยม ทำให้ชุมชนประสบปัญหาความเดือดร้อนขาดความเชื่อมั่นในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการสร้างปัญหาเป็นเครื่องมือการพัฒนา และให้โอกาสคนซึ่งจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพของชุมชนด้วยการนำเอาวิทยาการใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ ทั้งนี้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ขึ้นอยู่กับ คน ความรู้ ทรัพยากร การฟื้นฟูความสัมพันธ์ในอดีตของคนในชุมชนให้กลับคืนมา สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองใช้องค์กรชุมชนและเครือข่ายเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ทศมนพร พุทธจันทร์ (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : จังหวัดราชบุรี พบว่า ข้าราชการจังหวัดราชบุรีมีความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับรู้เนื้อหาสาระ โดยภาพรวมของการรับรู้อยู่ในระดับค่อนข้างมากคือ ทราบเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียง รับรู้ถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการนำมาใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ โดยภาพรวมอยู่ระดับค่อนข้างมาก นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการจังหวัดราชบุรีในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงคือ ปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของข้าราชการจังหวัดราชบุรี

ในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปัจจัยด้านเพศ การดำรงตำแหน่ง อายุการรับราชการ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ศศิพรรณ บัวทรัพย์ (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า มีความเห็นด้วยต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับรู้ในเนื้อหาสาระ ด้านความเข้าใจในเนื้อหาสาระ ด้านการปฏิบัติหรือด้านการประยุกต์ใช้ และด้านการเผยแพร่ อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ เพศ คณะที่ศึกษา และรับรู้จากครอบครัว และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาที่จบก่อนเข้าศึกษา ภูมิฐานะ การรับรู้จากสื่อมวลชนและการรับรู้จากเพื่อนหรือผู้นำกลุ่ม

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม (2547) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน ผลการศึกษาพบว่า จากกลุ่มตัวอย่างสมาชิกเสถียรธรรมสถาน จำนวน 143 คน ได้รับข้อมูลเศรษฐกิจพอเพียงจากโทรทัศน์เป็นส่วนใหญ่ และเห็นด้วยในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับค่อนข้างมาก คือทั้งด้านการรับรู้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำไปประยุกต์ใช้ โดยสมาชิกทั่วไปมีความคิดเห็นว่ารัฐบาลควรให้การส่งเสริมสนับสนุนในด้านงบประมาณ และบุคลากร ในการจัดทำโครงการ และการฝึกอบรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนทั่วไปเกิดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สมหมาย สาดทรัพย์ (2542) ศึกษาเรื่องความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงของชาวพุทธ : ศึกษากรณีชุมชนศรีษะอโศก อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนตามแนวทางพัฒนาแบบพอเพียงของชาวพุทธ ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนศรีษะอโศกมีระดับความเข้มแข็งของชุมชนอยู่ในระดับสูง มีความเข้มแข็งทางด้านปัจจัยเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงในระดับสูง ปัจจัยด้านการเรียนรู้มีการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในระดับสูง และปัจจัยด้านศาสนาดนตรีธรรมมีความเข้มแข็งมีความเข้าใจในระดับสูงเช่นกัน โดยชุมชนมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลักทางสายกลางของพุทธศาสนา

ปรีชา พรพมา (2543) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์รายได้ของเกษตรกรจากการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนิน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทฤษฎีใหม่ และศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับรายได้ของเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เกษตรกรมีการทำเกษตรแบบผสมผสาน มีการประยุกต์ใช้สารธรรมชาติเพื่อกำจัดแมลงแทนสารเคมี และมีการรวมกลุ่มเพื่อทอผ้าและจักสาน

เชียรธิดา เหมพิพัฒน์ (2546) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพิจารณารายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่าในระดับความเห็นค่อนข้างสูง คือ ด้านการนำไปประยุกต์ในระดับความคิดเห็นปานกลาง คือ การนำมาใช้ประโยชน์ด้านอธิบายปรากฏการณ์ ด้านความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และด้านการรับรู้ในเนื้อหาสาระ ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น ได้แก่ คณะที่ศึกษาและสาขาที่จบปริญญาตรี ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลกับความคิดเห็น ได้แก่ ชั้นปีที่ศึกษา ผลการศึกษา อาชีพ และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พลฤทธิ์ สุวรรณเมธา (2546) ศึกษาเรื่องพุทธจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างพื้นฐานการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกร โครงการ “เกษตรทฤษฎีใหม่” จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน โดยเกษตรกรให้ความสำคัญต่อการมีพุทธจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ และการมีพุทธจริยธรรมด้านความขยันหมั่นเพียรในการทำงานถือเป็นหลักธรรมสำคัญที่เกษตรกรเชื่อว่าจะช่วยให้สามารถดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้

กำธน ไชยานนท์ (2548) ศึกษาเรื่องความรู้และความตระหนักที่มีต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความรู้และความตระหนักของเกษตรกรที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีความรู้ที่เศรษฐกิจพอเพียงคือการอยู่อย่างพอกิน พอใช้ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ผลผลิตเพื่อใช้เท่านั้น และเข้าใจผิดว่าการส่งเสริมการผลิตเพื่อค้าขายไม่เป็นเศรษฐกิจพอเพียง ตระหนักว่าการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ดำเนินชีวิตจะช่วยให้เกิดความสงบสุขแก่ชุมชน